

hologijom, sociologijom i kulturnom antropologijom (u određenim se krugovima ti radovi smatraju i svojevrsnim početkom tzv. četvrte potrage za povijesnim Isusom). Istinska vrijednost knjige *Jesus Before the Gospels* nalazi se u njezinoj jednostavnosti i čitljivosti. Ehrman je ponovno uspio kompleksnu temu iznijeti na način razumljiv široj javnosti. Od ove knjige tako velike koristi neće imati samo povjesničari, teolozi i drugi znanstvenici, nego i laici koje taj dio ljudske prošlosti posebno zanima.

Marko Marina

Heather Widdows, *Perfect Me: Beauty as an Ethical Ideal*. Princeton i Oxford: Princeton University Press, 2018, 341 str.

Knjiga Heather Widdows *Perfect Me: Beauty as an Ethical Ideal* ("Savršeno ja: Ljepota kao etički ideal") sastoji od uvoda, deset poglavlja i zaključka. Uvod nosi naslov *Beauty Matters*, poglavlja su sljedeća: *A Duty to Be Beautiful?*; *Life Is One Long Catwalk*; *A New (Miss) World Order?*; *Routine, Special, and Extreme*; *Perfectly Normal*; *Hidden Costs and Guilty Pleasures*; *My Body, Myself*; *I Will Be Worth It!*; *I'm Doing It for Me*; *More Pain, Who Gains?* Zaključak je naslovljen *Beauty without the Beast*.

U uvodu *Beauty Matters* autorica govori o važnosti ljepote koja predstavlja etički ideal u današnjem društvu. Ljepota obilježava život pojedinca na način da sam sebe počinje smatrati dobrim ili lošim, ovisno o (ne)priznavanju okoline. Navodi četiri argumenta kojima potkrepljuje tvrdnje: (1) Ljepota je dominantna i predstavlja etički ideal kao moralnu dužnost koja dovodi do osuđivanja samih sebe, srama i gadenja, a samim time utječe na vlastiti identitet, (2) ideal je postao globalan i teško mu se oduprijeti, (3) važnost razumijevanja konstrukcije samih sebe (aktualnog

tijela) i transformiranog tijela kao potencijalnog i mogućeg te imaginarnog (punog obećanja) i (4) ideal ljepote ne biramo sami (jer nam je nametnut), uz važnost razumijevanja etičke funkcije. Na prva dva argumenta autorica se osvrće u prvoj polovici knjige, a na druga dva argumenta u drugoj.

U prvom poglavlju *A Duty to Be Beautiful?* autorica piše kako je ljepota postala etički ideal koji je dominantan, kolektivan i snažan, te da utječe na stvaranje identiteta, poštovanje, osuđivanje i prioritete u životu. Ljepota je dakle povezana s moralom implicitno i eksplicitno. Nadalje, tvrdi kako danas ljepota obećaje dobro u životu (u materijalnom smislu, sreću u ljubavnom životu, kod zaposlenja, veću plaću) koja se prikazuje kao nagrada te da predstavlja moralnu dužnost. Zatim govori da se ljepota dovodi u korelaciju sa savršenim, dovoljno dobrim, koja uključuje sljedeće zahtjeve: mršavost, mladost, kovrčavu kosu, mekano čvrsto lice i tijelo (kao minimalne standarde za prihvatljivost). Zaključno, nabroja tri pretpostavke koje su potrebne za ideal ljepote: (1) da je tijelo kovano (savitljivo) i može se promijeniti, a to uključuje "rad na sebi", (2) *body work* predstavlja zahtjev (tijelo se može i mora promijeniti) koji se pretvara u *make-over* kulturu, bolje tijelo, bolje ja; važan je i isplati se te (3) ta snaga je internalizirana i zahtjeva pritisak *moram* kao nedostižan ideal.

Drugo poglavlje *Life Is One Long Catwalk* spominje da je prije etički ideal bio limitiran geografskim, kulturnim, ekonomskim i društvenim statusom te mogućnostima tehnologije, a danas se više cijeni i postao je dominantan i globalan, tj. odnosi se na sve žene (djevojčice, starije žene, trudnice itd.) na svim mjestima i situacijama. Autorica navodi žene u javnoj sferi poput *celebrity*, političarki, sportašica i profesorica, koje uključuju određen oblik tijela, standarde na poslu i raznim eventima. Konstatira da velik utjecaj na stvaranje ideala

ljepote ima virtualan svijet i mediji, primjerice društvena mreža Facebook (sa selfijima) te raznorazne aplikacije koje postoje za promjenu izgleda, a koje utječu na nezadovoljstvo tijelom, nedostatak samopouzdanja, poremećaje, neželjeno ponašanje i druge probleme. Zaključno, sve zajedno dovodi do epidemije anksioznosti, zabrinutosti te osjećaja neuspjeha i osuđivanja.

U trećem poglavlju *A New (Miss) World Order?* autorica se osvrće na ideal ljepote kao neupitno globalno prihvaćen, normalan i prirodan (ali ne postoji univerzalan ideal), kojemu se teško oduprijeti i odbiti ga. Navodi i empiričke dokaze u prilog tomu, u zemljama poput Azije, Kine, Koreje, Pakistana, Južne Afrike, Italije, SAD-a, Brazila, Meksika, Njemačke, Francuske itd. Zatim, govori o tom da ideal ljepote obećava uspjeh i da je važan okvir te da globalna ljepota promovira mršavost, mladost, čvrstoću, mekoću, kolektivno ili u kombinaciji. Nadalje, spominje kako je potrebna tehnološka pomoć u doseganju tog ideala.

Četvrto poglavlje *Routine, Special, and Extreme* govori o zahtjevima, minimalnim standardima ideala ljepote koji sve više rastu i postaju rutina (praksa) u svakodnevnom životu te da postoji razlika između povremene i ekstremne prakse. Zaključno napominje da postoji pet kriterija koji definiraju dnevnu rutinu (u koju spadaju šminka, razne dijete, vježbanje, odjeća, kozmetika, depilacija, oblikovanje kose), a to su (1) minimalni standard, (2) frekvencija, (3) asistencija, (4) posvećeno vrijeme i (5) njezin rizik. Praksa koja je nekoć bila ekstremna ili povremena danas postaje rutinska, normalna i poželjna.

U petom poglavlju *Perfectly Normal* autorica se osvrće na utjecaj tehnologije koji definira i oblikuje ideal ljepote te odgovara zahtjevima za cjelokupan izgled. Razvojem tehnologije povećava se mogućnost usavršavanja samih sebe te se ujedno na taj način povećavaju

očekivanja i pritisak na žene, a koje uključuju određene prakse radi priznanja i obrane. Zaključno, autorica konstatira da rastom zahtjeva ideal ljepote sve više traži od individue.

Šesto poglavlje *Hidden Costs and Guilty Pleasures* odnosi se na užitek i bol koji uzrokuje ideal ljepote. Autorica se osvrće na nezadovoljstvo vlastitim tijelom koje nas zabrinjava i utječe na stvaranje identiteta. Navodi rizike kozmetičkih operacija (psihičke i fizičke), ali i kako ulaganje u tijelo donosi zadovoljstvo jer je vrijedilo. Napominje kako dolazi do diskriminacije onih koji ne uspiju u okviru normalnog, tj. onih koji se ne uspiju prilagoditi minimalnim standardima.

U sedmom poglavlju *My Body, Myself* autorica postavlja pitanje na koji način konceptualiziramo sami sebe i što znači odustati od samih sebe, te odričemo li se na taj način mogućnosti dobra koji ideal ljepote obećava? Napominje kako središte ideala ljepote čini imaginarno *ja* i da je odbiti ideal nepravedno i nerealno. Zaključno, spominje da *ja* u konceptu ljepote predstavlja i subjekt i objekt, te se osvrće na seksualnu i osobnu objektivizaciju i tvrdi kako su one međusobno odvojene, odnosno da ljepota nije nužno vezana uz seksualnost.

Osmo poglavlje *I Will Be Worth It!* osvrće se na identifikaciju samih sebe s tijelom, tj. koncepciju sebe s obzirom na ideal ljepote, koji simbolizira uspjeh i nagradu te sreću i dobro u životu (naša su tijela objekti u kontekstu ideala ljepote kao valjanog okvira). Zaključno, autorica konstatira da nas objektivizacija ljepote zapravo određuje te da je dominantna i zahtjevna, kao i da joj se teško oduprijeti.

Deveto poglavlje *I'm Doing It for Me* bavi se problemom razumijevanja diskursa izbora oko ljepote i osjećaja pritiska koji odgovara odabranim zahtjevima ljepote. Zaključno, autorica govori da fokus na izbor privatizira etiku (radi osjećaja okrivljavanja) i da se unatoč re-

torici osuđivanja okrivljuje pojedinac te da živimo u kulturi koja je oblikovana slikama i očekivanjima.

Posljednje poglavlje *More Pain, Who Gains?* tematizira eksploataciju žena od strane muškaraca, u smislu njihove dobrobiti, zadovoljstva i superiornosti. Napominje se da je uspjeh u ljepoti omalovažavajući. No i da ideal ljepote pogada i muškarce, koji uključuje brigu o vlastitom tijelu i izgledu (što uključuje vježbanje, dijetu, kozmetiku, operacije, depilaciju, odjeću itd.). Zaključno, navodi da je ta nejednakost erodirajuća, a rodna eksploatacija limitirana.

U zaključku *Beauty without the Beast* rezimirano je sve rečeno, odnosno kako se ideal ljepote mijenja i da je globalan, dominantan, potencijalno destruktivan i "obećavajući u životu". Važno je stvaranje manje toksičnog okruženja i kolektivne diskusije (ne treba nas biti strah otvoreno pričati o praksama koje radimo ili ne radimo jer nas šutnja još više čini ranjivima) i prepoznavanja važnosti pojma ljepote kao dominantnog etičkog ideala, te govori o epidemiji anksioznosti kao normalnoj pojavi u današnjem društvu.

Knjiga Heather Widdows *Perfect Me: Beauty as an Ethical Ideal* progovara o idealu ljepote za koji autorica smatra da je postao etički ideal i predstavlja moralnu dužnost s obzirom na svoju prirodu, pritisak, očekivanja, zahtjevnost, dominantnost i pitanje identifikacije pojedinca putem ljepote. Po pitanju pojma ljepote određene prakse postaju prihvatljive norme društva (koje su nametnute i kojima se teško oduprijeti), a njihovo ignoriranje ili nepoštivanje dovodi do osjećaja omalovažavanja, neuspjeha, nesigurnosti, poremećaja prehrane, srama, osuđivanja, diskriminacije i kritiziranja, te na taj način sam pojam ljepote direktno utječe na pojedinca kao osobu. Dakle, autorica želi istaknuti da se danas kroz izgled i tijelo ocjenjuje i vrednuje pojedinac u društvu, što u nekim slučajevima djeluje

negativno na naše shvaćanje i viđenje samih sebe. Autorica se osvrće na pozitivne i negativne strane pojma ljepote, govori da ljepota nije nebitna stvar u životu, ali isto tako ne bi trebala biti najvažnija stvar, te spominje moguće rizike i štete koje uzrokuju razne plastične operacije. Zaključuje kako se pojam ljepote zanemaruje kao etičko pitanje, tj. njezinu etičku prirodu, te napominje da se mora prepoznati moral u idealu ljepote pošto je izgledati lijepo postao moralni imperativ, a on je veoma važan jer utječe na identitet pojedinca, tj. percepciju i definiranje nas samih.

Knjiga je pisana jasnim stilom. Poglavlja su dobro organizirana, tematika odgovara naslovu i lako je shvatljiva i pristupačna. Knjiga je veoma dobro osmišljena i otvara sasvim nova, brojna i zanimljiva pitanja i percepciju shvaćanja pojma ljepote. Autorica spominje u knjizi i pozitivne i negativne strane pojma ljepote, ali ipak u većini slučajeva aludira na one negativne koje su povezane s etičkim pitanjem ideala ljepote. Raspon tema u knjizi je širok, uključuje kulturne i sociološke razlike unutar društva koje se tiču shvaćanja pojma ljepote pa sve do provedenih istraživanja u raznim zemljama na tu temu. Autorica za svaku tvrdnju navodi konkluzivne razloge.

Tema kojom se autorica bavi veoma je aktualna u današnjem društvu i može doprinijeti drugačijemu promišljanju pojma ljepote te je knjigu vrijedno i korisno pročitati. To se, dakako, ne odnosi samo na one koji se bave primjerice filozofijom, estetikom, etikom i sl., nego i na one koji žele sagledati drugačiju stranu i problematiku današnjeg ideala ljepote. Također, knjiga može poslužiti i u edukativne svrhe, primjerice u nastavi etike ili filozofije.

Martina Matišić